ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԻՄԻՋԻ ԱՇԽԱՐՀԱՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Լիանա Այվազյան

Ընդգծվում են երկրի իմիջի այն առանձնահատկությունները, որոնք, նախ, կօգնեն բացատրել որոշ **միտումներ տարածաշրջանում**. երկրորդ՝ թույլ կտան դա տեսնել համաշխարհային քաղաքականության բնույթի **հսկայական փոփոխությունների համատեքստում** և, վերջապես, կօժանդակեն մեր **երկրի միջազգային իմիջի կերտմանը տարբեր լսարանների, նպատակների և խնդիրների համար:** Թեև օրինակները բերված են տպագիր լրատվամիջոցներից, բայց մեր վերլուծությունը կատարվել է տարածաշրջանի այլ երկրների իմիջի, գլոբալ, տարածաշրջանային և ներքին զարգացումների վերաբերյալ ավելի ընդարձակ նյութի, այդ թվում՝ պաշտոնական տեղեկատվության, ակադեմիական և փորձագիտական հետազոտությունների, հրապարակումների համեմատության, ինչպես նաև դիվանագետների, փորձագետների, լրագրողների հետ անցկացված մի շարք հարցազրույցների հիման վրա:

Որո՞նք են ժամանակակից իրողությունները, միջավայրը

Նոր խնդիրներ: Տեխնոլոգիաներ: Ժողովրդավարություն: Գլոբալացում: Աշխարհաքաղաքականություն: Ինքնությունների և իմիջի պայքար: Popular geopolitics. «Ուժի» էության փոփոխություն: Բաց տեղեկատվական դաշտ: Քաղաքացիական հասարակություն: Վերափոխում ներսից:

Ի՞նչ զարգացումներ են առկա մեր տարածաշրջանում և նրա շուրջ

Հաշվի առնելով միջազգային քաղաքականության արմատական փոփոխությունները, աշխարհաքաղաքական գործընթացները տարածաշրջանում և հայ-թուրքական նախաձեռնությունները՝ այժմ կարելի է խոսել տարածաշրջանում **<u>իմիջի աշխարհաքաղաքականության</u> մասին:**

Ամեն ինչ ցույց է տալիս, որ **այստեղ սկսվել է ընկալումների նպատակաուղղված կառավարման, օրակարգի թելադրանքի, վստահության ֆաբրիկացիայի և նոր իմիջների ստեղծման գործընթաց,** որում ներգրավված են բազմաթիվ դերակատարներ, դրված են նպատակներ **(երկարաժամկետ և կարճաժամկետ**), օգտագործվում են զանազան **միջոցներ (բաց և փակ)**:

<u>Երկարաժամկետ նպատակների</u> և բաց միջոցների համար առաջին հերթին գործադրվում է **հասարակական դիվանագիտությունը** (այդ թվում՝ մշակութային, մարզական, թանգարանային, մեդիա դիվանագիտությունը): Ընդ որում, ազդեցության զորեղացման համար **բանավոր տեղեկատվությանն** ավելանում են **տեսաշարային**, իսկ որ ամենագլխավորն է՝ **<u>իրադարձային</u> հարթությունները**: Մյուս բնութագիրն առնչվում է **<u>լսարանին.</u>** այն ընդլայնվում է և տեղայինից վերածվում գլոբալի (կարևոր է դառնում ոչ միայն այն, թե ով, ինչ, որտեղ, երբ և ինչպես է ասում, այլ նաև՝ թե *ում* է այդ խոսքն ուղղված): ***Լեգիտիմությունը, վստահությունը, հեղինակությունը, լիդերները,*** **առանձին *անձինք, ժողովրդական հույզերը, վախերն ու ակնկալիքները, խորհրդանիշերը, ինքնությունը* և անգամ հենց՝ *պատմությունն*** այս գործընթացում դառնում են անհրաժեշտ միջոցներ:

Տարածաշրջանում բախվում են տարբեր իմիջներ, ընդ որում.

1. դրանք միայն տարածաշրջանում չէ, որ կերտվում են, ավելի ճիշտ՝ ոչ այնքան այստեղ,
2. այս գործընթացում ներգրավված են զանազան դերակատարներ, որոնք տարբեր նպատակներ ունեն,
3. արտաքին քաղաքականությունը և իմիջը հաճախ ներքին քաղաքականության շարունակությունն են,
4. ընթանում է *ինքնության հաստատման* կամ *ժխտման* պայքար,
5. իմիջը կամ դրա մոդելավորումը հաճախ քաղաքականության տեղ է մատուցվում:

Վտանգներն այս պայմաններում

Սոցիալական իմունային համակարգի խնդիրը: Նոր միտումները հայ-թուրքական հարաբերություններում ցույց տվեցին, որ «մենք պատրաստ չենք պաշտպանել մեր հասարակությունը» և որ օտարերկրյա գործիչների հայտարարությունները մեզ վրա ավելի շատ են ազդում (Վիգեն Սարգսյան, «Հայլուրի» կիրակնօրյա ծրագիր):
Ընկալումների կառավարման խնդիրը: Ոչ ճիշտ վերլուծությունը կարող է մոլորության մեջ գցել, խանգարել կարճաժամկետ նպատակներին, բայց ամենավտանգավորն այն է, որ կարող է գործիք դառնալ ուրիշների երկարաժամկետ ծրագրերում: Տպավորությունների կառավարման (ընդ որում՝ տարբեր դերակատարների կողմից) էությունն ու բարդությունը չհասկանալը կարող է հանգեցնել համոզմունքների անցանկալի փոփոխությունների, և ոչ միայն հասարակ մարդկանց, այլև լիդերների մակարդակով, իսկ դա նշանակում է, որ վճռորոշ որոշումները կարող են ***անշրջելի*** դառնալ:

Ի՞նչ խնդիրներ են կարևորվում

Ազդանշանները. Այս պայմաններում հրատապ են դառնում տեղեկատվության վերծանումը, արժեքավոր ազդանշանների և իմիջի առանձնացումը համապատասխանաբար աղմուկից և իրականությունից:

Վստահության խնդիրը: Կառավարությունները հանուն վստահելիության մրցակցում են ոչ միայն այլ կառավարությունների, այլ նաև՝ մեդիայի, կորպորացիաների, միջազգային ու հասարակական կազմակերպությունների, գիտական հանրության հետ: Քաղաքականությունը դառնում է ավելի թատերականացված և գլոբալ լսարանին ուղղված, իսկ տեղեկատվական դարաշրջանում հաղթում է այն կողմը, որն *ավելի լավ պատմություններ ունի* (*In an information age, it is often the side which has the better story that wins, Ջոզեֆ Նայ*):

Օրակարգի ձևավորում: Սեփական *օրակարգի* առկայությունը, ինչպես նաև ***իմաստների*** ստեղծումը (և ոչ թե փլուզումը), հարգալից վերաբերմունքը ***խորհրդանիշերին*** (և ոչ թե վերացումը կամ ծաղրը) ապահովում է այն նվազագույն ամբողջական շաղախը, որը կարող է պաշտպանել հասարակական գիտակցությունը: Երկրի ինքնաիմիջի և միջազգային իմիջի առումով ևս սա շատ կարևոր գործընթաց է:

Համատեքստի խնդիրը: Հայաստանին առնչվող բոլոր լուրջ հարցերն այսօր գտնվում են գլոբալ շահերի համատեքստում: Հարկավոր է լինել լավ իրազեկված համատեքստի բովանդակության մասին:

Իմիջը որպես ռազմավարական ռեսուրս

Որպես պետության հզորության ոչ նյութական կարևոր գործոն՝ այլ գործոնների կողքին դառնում է էլ ավելի պահանջված, իսկ ընկալումների կառավարման ավելի լայն համատեքստում՝ ռազմավարական ռեսուրս:

Իմիջի աշխարհաքաղաքականություն և ազգային անվտանգություն

Իմիջի ձևավորման միջոցները միջազգային լրատվամիջոցներում: Մեդիայի դերը:
Ֆրեյմինգի (framing) և մյուս խնդիրները. անվանում (*naming*), նորությունների կառավարում, ներկայություն/բացակայություն լրատվամիջոցներում (***visibility, low or high profile***) և այլն:
Խոսքային, վիզուալ և իրադարձային բաղադրիչները:
Պատմություն և վիրտուալ պատմություն: Վիրտուալ աշխարհագրություն: Ինքնություն և կոլեկտիվ հիշողության խնդիրը:

Եզրակացություն: Իմիջի՝ որպես ընկալումների նպատակաուղղված կառավարման արվեստի, ձևավորումը հրատապ է: